

Шевчишена Катерина Петрівна,
здобувачка Науково-дослідного інституту
публічного права

ОГЛЯД МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

На початку третього тисячоліття в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції перед Україною постає комплекс надзвичайно актуальних проблем протистояння сучасним викликам і загрозам, зокрема виявам організованої й професійної злочинності, на ефективність розв'язання яких впливають політична нестабільність, незавершеність економічних реформ, значна міграція і маргіналізація населення унаслідок тривалої збройної агресії та інші об'єктивні чинники [1, с. 8]. 24 лютого 2022 року Україна зіткнулася зі збройною агресією російської федерації, в результаті якої відносно цивільних осіб і військовослужбовців регулярно вчиняються протиправні діяння, значна частина яких припадає саме на воєнні злочини. У цьому контексті держава з метою оптимізації діяльності уповноважених суб'єктів із документування та досудового розслідування воєнних злочинів вживає низку заходів у сферах їх нормативно-правового регулювання, матеріально-технічного, наукового й інформаційного забезпечення [2, с. 40]. Водночас, попри поступове нарощування потенціалу органів досудового розслідування та підвищення ефективності вжитих ними заходів оперативно-розшукової протидії цим злочинам, на результатах їхньої діяльності позначаються певні стримувальні фактори, зокрема: низький рівень взаємодії між оперативними підрозділами різних правоохоронних органів, а також з іншими суб'єктами (інституціями) сектору безпеки та громадськістю; відірваність теоретичних знань, набутих оперативними та слідчими працівниками, від реальних потреб практики, що зумовлено необхідністю оновлення наукових положень і рекомендацій [3].

У зв'язку із чим, слід відмітити, що проведенням опитуванням представників органів прокуратури (75 %), органів ДБР (78 %) та органів НП України (81 %), було встановлено, що основною проблемою, яка ускладнює розслідування воєнних злочинів із подальшою фіксацією отриманих доказів є обставина ведення бойових дій, що не уможливлює проведення огляду місця події. Ця обставина не сприяє закріплення та фіксації різних доказів.

Аналізом матеріалів кримінальних проваджень за фактом вчинення воєнних злочинів під час розслідування, встановлено, що

проводяться такі види оглядів: ділянки місцевості, що були піддані бомбардуванню; місця бомбардуванню, обстрілів та руйнування об'єктів цивільної та критичної інфраструктури; окремі будівлі і споруди, багатоквартирні будинки, гаражі, сараї зі слідами влучання боєприпасів або повного знищення; транспортних засобів, що зазнали пошкодження або були знищені, внаслідок обстрілу; будівлі та транспортні засоби, що зазнали пожежі внаслідок воєнних дій; місця розграбування та пошкодження майна усіх форм власності; воронки (ударні кратери) від ракет та снарядів; залишків снарядів, уламків снарядів, гільз та стрілецької й іншої зброї; військової техніки, вогнепальної зброї та боєприпасів; ділянки місцевості на якій знаходяться нерозірвані боєприпаси, міни, ракети (їх частини); місця, де було вчинено викрадення (захоплення) військовослужбовців, цивільних та інших осіб; місця утримання військовополонених, цивільних й інших осіб та катувань; місце, звідки здійснювали спостереження за утриманням та катуваннями цих осіб; квартири (будинки), де відбувалися вбивства; ділянки місцевості (місця) вбивств; зовнішнього огляду трупа, трупів та частин тіл на місці їх виявлення; місця (ділянки) масових вбивств та поховань; пам'ятки архітектури в наслідок артилерійських та ракетних обстрілів, бомбардувань; місця спричинення шкоди та забруднення природного середовища; комп'ютерних даних та електронних інформаційних систем та/або інших пристроїв; різних речей (рештки речей) та предметів, що вилучені з місця події; документів; сайтів (інтернет-сторінок, соціальних мереж, ютуб-каналів, тік току тощо); відкритих джерел, супутникових знімків, радіоперехоплень, відеозаписів з камер очевидців, а також камер, які були розташовані на місцевості, де вчинялися воєнні злочини; місця дислокації (проживання) ворожих військовослужбовців та найманців країни агресора; ділянки місцевості на якій зберігається та перебуває військова техніка і боєприпаси країни агресора; інші місця зі слідами вчиненого воєнних злочинів.

Встановлено, що огляд – унікальна першочергова (невідкладна) слідча (розшукова) дія під час розслідуванні воєнних злочинів, що розв'язує першочергові і другорядні завдання щодо з'ясування та встановлення обставин і слідів події, що проводиться з максимальною повною фото-, відеофіксацією всіх отриманих результатів (речових доказів), які мають значення для кримінального провадження на всіх етапах розслідування. Всі стадії огляду місця події є взаємопов'язаними та направлені на збереження, виявлення й фіксацію доказів. Як і початковий етап, так і подальший етап розслідування воєнних злочинів в себе включає повторні та додаткові огляди, під час

яких встановлюються нові обставини злочинів, а іноді і вилучають нові речові докази, а також підтверджуються вже здобуті докази, що в подальшому дають змогу правоохоронним органам проводити інші та додаткові слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії.

Список використаних джерел

1. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.

2. Татарин Н.М. Особливості організації розслідування воєнних злочинів. Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану. Харків, 2022. с. 40-43

3. Павленко С. О. Основи оперативно-розшукової тактики : монографія. Київ : Людмила, 2022. 624 с.

Штанько Нікіта Євгенович,
аспірант Національної академії внутрішніх справ

ПРЕДМЕТ КОНТРАБАНДИ

На сьогодні однією з найбільших загроз для національної безпеки України в економічній сфері є контрабанда. Так, нещодавно на засіданні Ради національної безпеки і оборони України глава держави В.О. Зеленський озвучив інформацію про те, що через контрабанду державний бюджет щорічно втрачає 300 млрд. грн., що дало Президенту України підстави для її порівняння з економічним тероризмом проти нашої держави.

Війна в нашій країні змінила не лише життя звичайних людей у всьому світі, а й підпільний світ злочинної діяльності.

Метою даної статті є висвітлення проблемних питань загальної та спеціальної норми про контрабанду та певні протиріччя у визначенні предмета контрабанди. Науковою розробкою цієї проблематики займалися О.О. Дудоров, Р.О. Мовчан, О.В. Процюк, А.А. Музика, М.І. Хавронюк, О.М. Омельчук, Є.П. Гайворонський, В.В. Сіленко, О.О. Кравченко, С.О. Сорока, А.Н. Мирошніченко.

Як можна пригадати, 15 листопада 2011 року Верховна Рада декриміналізувала контрабанду товарів шляхом прийняття закону щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності № 4025-VI, яким, серед іншого, внесла зміни до статті 201 КК України. Так, з 2012 року переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від